

שלמי

פרק לד-לה [דף לא, א-ב]

הגיבורים

קנא

מספר הדיברות בלוחות

כיצד היו הלוחות כתובים?¹⁷ חנניא בן אחי רבי יהושע אמר חמישה על לוח זה וחמישה על לוח זה, שנאמר¹⁸ ויכתבם על שני לוחות אבנים. ורבנן אמרי עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה, שנאמר¹⁹ ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם [וגו'] עשרת הדברים וגו', עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. רבי שמעון בן יוחאי אומר עשרים על לוח זה ועשרים על לוח זה. ור' סימאי אומר ארבעים על לוח זה וארבעים על לוח זה הם כתובים, נוטריקון. אולי צריך לכתוב נפטאריא"ס בכף דגושה, כאילו נכתב בקוף ניקטאריא"ס בלשון יון, רוצה לומר אלוקי, היינו כתובים במכתב אלוקי. חנניא בן אחי רבי יהושע אומר, בין דיבור לדיבור דקדוקיה ואותיותיה ממולאים בתרשיש כימא רבא. רבי שמעון בן לקיש כי מטי להאי קרא הוה אמר יפה למדני חנניא בן אחי רבי יהושע, מה הים הזה בין גל גדול לגל גדול כמה גלין קטנים, כך בין דיבור לדיבור דקדוקיה ואותיותיה של תורה.²⁰

א"ח"ח 1234567

כפורת

כפורת של זהב היתה נתונה על הארון מלמעלה, שנאמר²¹ ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה [וגו'] ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת. אמר רבי יוסי (סוכה פרק א'²²) הרי הוא אומר²³ השמים שמים לה', מעולם לא ירדה שכינה למטה, ולא עלו משה ואליהו למעלה במרום. והכתיב²⁴ וירד ה' על הר סיני? למעלה מעשרה. והכתיב²⁵ ועמדו רגליו ביום ההוא על

הר הזיתים? למעלה מעשרה. והכתיב²⁶ ומשה עלה אל האלוקים? למטה מעשרה. והכתיב²⁷ מאחז פני כסא, ואמר ר' תנחום מלמד שפירש הקב"ה בזיו שכינתו ועננו עליו? דאשתרוב ליה לכסא עד עשרה ונקיט ביה. והכתיב ביה²⁸ ודברתי אתך מעל הכפרת? ארון תשעה וכפורת טפח, הרי כאן עשרה. בשלמא ארון תשעה דכתיב²⁹ ועשו ארון עצי שטים [וגו'] ואמה] (אמה) וחצי קומתו, אלא כפורת טפח מנא לן? דתניא אמר רבי חנניא³⁰ כל הכלים שעשה משה בכולן כתבה תורה מידת אורכן ומידת רוחבן ומידת קומתן. כפורת מידת אורכה ומידת רוחבה נתנה, מידת קומתה לא ניתנה. צא ולמד בפחות שבכלים דכתיב³¹ ועשית לו מסגרת טפח סביב, מה להלן טפח אף כאן טפח, [דנין]³² כלי שנתנה בו תורה מידה, מכלי שנתנה בו תורה מידה, ואל יוכיח ציץ אוצר החכמה³³ וזר שלא נתנה בס תורה מידה.

ארבע טבעות של זהב היו קבועות בארון שנים בצפון ושנים בדרום, שבהן היו נותנים את הבדים, ולא היו יורדים מהן לעולם שנאמר³⁴ בטבעת הארון יהיו הבדים³⁵. יכול יהיו זזין ממקומן? ת"ל³⁶ והובא את בדיו בטבעת. והובא, יכול יהיו נכנסים ויוצאים³⁷? ת"ל³⁸ לא יסרו ממנו, הא כיצד, מתפרקין ואין נשמטין³⁹.

ועד כאן עזרני ה' בקצת פרטי הבית וכליו השייכים לעבודה אשר יעדתי להזכיר לכם. כן יחזק האל במעוזי ויהיה עמדי, עד אשר אבוא אל תכלית מה שנדרתי לכתוב מהכהנים ומהזבחים ומכשיריהן. יאריך ימינו בטוב ושנותינו בנעימים. אמן.

פרק שלושים וחמישה

שופרות, גזברים ואמרכלים

שלושה עשר שופרות, שלושה עשר שולחנות, שלוש עשרה השתחויות, חמישה עשר ממונים, ארבע חותמות, שלושה גיזברין ושבעה אמרכלין היו במקדש¹. ואני בפרק השני² פירשתי השלוש עשרה השתחויות דלא כאבא יוסי בר חנן³, וזכרתי השלושה עשר שולחנות ומקומם בפרק מנין הלשכות, ובאותו

הפרק עצמו פירשתי הארבעה חותמות, וגם שם זכרתי השלוש עשרה שופרות, ולא פירשתי אותם בשלמות⁴. על כן בזה הפרק לא אדבר אלא על השלושה עשר שופרות, על השלושה גזברין והשבעה אמרכלין, ובפרק הבא אחרי אמונה החמש עשרה ממונים, ולא אשיב שנית ידי על ההשתחויות החותמות והשולחנות, פן אהיה לכם למשא.

ר' תנינא'. 31 שמות כה, כה. 32 נראה שכצ"ל. 33 ילק"ש תרומה רמז שסח. 34 שמות כה, טו. 35 ילק"ש תרומה רמז שסו. 36 שמות כז, ז. 37 בגירסא שלפנינו 'יוצאין ונכנסין'. 38 שם כה, טו. 39 ילק"ש תרומה רמז שסח. 1 בפתיחת הפרק קיבץ רבנו המתבר את הנושאים המספריים שמופיעים בפרקים ה-י במסכת שקלים. 2 עמ' מא. 3 מדות פ"ב מ"ו. ועי' עמ' פז. 4 עי' פכ"ה עמ' קטו ואילך.

17 וע"ע בסוף הספר בקונטרס על מעלת לשון הקדוש על שיטות חז"ל בכתיבת עשרת הדיברות על הלוחות (להלן עמ' תקעה). 18 דברים ד, יג. 19 שם. 20 ילק"ש תרומה רמז שסח. 21 שמות כה, כא-כב. 22 ה, א, למרות שציין שמקורו בגמ' סוכה — רבנו מצטט כדרכו מילק"ש יתרו רמז רפד. 23 תהילים קטו, טו. 24 שמות יט, כ. 25 זכריה יד, ד. 26 שמות יט, ג. 27 איוב כו, ט. 28 שמות כה, כב. 29 שם י. 30 בגירסא לפנינו

תרומת הלשכה בשלושה פרקים

גדול, ושלחו אותו לרומיים להליץ בעד כל קהל ישראל, עם כל זה כבר ניכר בספריו שהוא לא ידע לשון הקודש על השלימות, כאשר ידע לשון יווני אשר כתב בו.

אין התורם תורם עד שיאמר להם אתרום, והם אומרים לו תרום תרום תרום, שלוש פעמים. לאחר שתרם הראשונה בשלוש קופות של שלוש שלוש סאין בפרוס הפסח היה מכסה כל השקלים שנשארו בלשכה בקטבלאות, היינו בעורות או מטפחות, כדי שיתנו על המכסה הזה השקלים שיביאו ממקומות שהם סביב ארץ ישראל שלא יכלו להביאם קודם הפסח. ומביאים אותם מהפסח עד העצרת, ונותנים אותם השקלים מובאים על הקטבלא או המכסה כדי שיתרום מהם בפרוס עצרת, ולא יתרום מן התרום כבר בפרוס הפסח. ואחר שתרם בפרוס העצרת, חזר וכיסה כל המעות שבלשכה בקטבלאות, ונותנים עליהם כל השקלים המובאים מבבל ומדי ומן המדינות הרחוקות, ותורמין מהם בפרוס החג. ואז לא היה התורם מכסה השקלים הנותנים, שאין עוד בשנה ¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ ההיא תרומה אחרת¹².

י"ג שופרות

ושלושה עשר שופרות היו במקדש, היינו תיבות כדמות שופרות, לסיבה אשר כתבתי בפרק מנין הלשכות הנזכר¹³.

התיבה הראשונה היא דכתוב עליה תקלין חדתין, והם השקלים שנותרו בלשכה אחרי השלוש הפרשות של השנה ההיא, שנותנים בתוך התיבה הזאת לגנוזם שם עד עת הצריך¹⁴.

השנית כתוב עליה תקלין עתיקין, שנותנים בה השקלים שנשארו לגבות משנה של אשתקד.

השלישית כתוב עליה קנין והרביעית גזולי עולה, כי הנה רבי יהודה אומר כי כל מי שיש עליו עולה מן התורים יטיל דמיה בתיבה השלישית, וכל מי שיש עליו עולה מבני היונה יטיל דמיה ברביעית, שלדעתו מקריבין הכל עולות, אבל מה שהוא בשלישית תורים ומה שהוא ברביעית בני יונה. וחכמים אומרים כי כל מי שיש עליו חטאת ועולה מן העוף יטיל דמיה בשלישית, וכל מי שיש עליו עולה בלבד יטיל דמיה ברביעית. ולפיכך כל הנמצא בשלישית יקריב מחצה

אמנם טרם שאכתוב השלוש עשרה שופרות אומר מפרק שלישי דשקלים⁵, כי בשלושה פרקים בשנה תורמים לשכת השקלים. אמרו בגמרא⁶ שהיה מן הראוי שתבוא כל תרומת השקלים בלשכה המיוחדת להם כאחד, והוא בזמן הפסח. ומפני זה בזמן ההוא היו תורמין הלשכה, להודיע ולפרסם כי בחג הפסח חובה היא על כל ישראל להביא התרומה הזאת. ומפני שהיו מקומות רחוקים מהמקדש, ומקומות גם כן אחדים יותר רחוקים מהם, לא היו תורמין את הלשכה בפעם אחת אלא בשלוש פעמים, היינו בפרוס הפסח מהמקומות הקרובים, בפרוס עצרת מהמקומות הרחוקים, ובפרוס החג מהמקומות היותר רחוקים מהם. ופרוס רוצה לומר החצי. ובתוספתא אמרו⁷ איזהו פרוס, אין פחות מחמישה עשר יום קודם הרגל. אם כן, בשלושה פרקים בשנה תורמין את הלשכה, חמישה עשר ימים קודם הפסח והוא פרוס הפסח, חמישה עשר ימים קודם עצרת, וחמישה עשר ימים קודם החג. והשלושה גרנות אלה הן שלושה גרנות של מעשר בהמה. וזמנים אלה קבעו חכמים לעשר הבהמות שנולדו. וכמו שהגורן קובע למעשר דגן, כך זמנים אלו קובעים לאסור הבהמות שנולדו באכילה עד שיעשו. אבל קודם הפרק מותר לאכול אף על פי שלא נעשרו. ותיקנו חכמים שלושה זמנים אלו למעשר בהמה, כדי שיהיו בהמות מצויות לעולי רגלים⁸.

בשלושה קופות של שלושה שלושה סאים של שקלים תורמין את הלשכה. וכתוב על הקופות א' ב' ג', לידע איזו נתרמה תחילה. ר' ישמעאל אומר יוונית כתוב עליהן, אלפ"א ביט"א גאמ"א, וזה משום דכתיב⁹ יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם, יפיתו של יפת ישכון באהלי שם, ואין לך יפה בבני יפת כמו לשון יוני¹⁰. והאמת הוא כי היו כותבים על הרוב בלשון יוני, מפני המון העם שהיו בבית שני יותר בקיאים בלשון יוני ממה שהיו בלשון הקודש. והראיה על זה הוא ידידיה הנקרא פילוני היהודי¹¹, והוא היה בסוף ימי בית שני, שכתב ספרים הרבה ונכבדים מאוד על דברי התורה בלשון יון, והם מתורגמים גם כן בלשון לאטינו, וכל כך היה גדול ההלצה בלשון ההוא עד שהיה למשל, ואמרו או פילוני הוא מדבר בלשון אפלטון, או אפלאטו הוא מדבר בלשון פילוני. ועם כי היה חכם

האלכסנדרוני. 12 שקלים מ"ג-מ"ד. 13 פכ"ה עמ' קיח. 14 לאמצאנו במפרשים שבשופר 'תקלין חדתין' שמים את מה שנותר לאחר שלוש התרומות. אולי מסייע לדעה זו מה שכתוב בתוספתא שקלים פ"ג ה"א ע"פ נוסת כתה"י אלו ואלו נופלין לשירי (בנדרס 'לשופרי') לשכה.

5 מ"א. 6 ע"פ הרע"ב בפירושו לשקלים פ"ג מ"א וע"פ ירושלמי שקלים פ"א ה"א. וכן ע"פ פירוש הרמב"ם למשנה זו. 7 תוספתא שקלים פ"ב ה"א. 8 המשך המשנה פ"ג מ"א רע"ב. 9 בראשית ט, כז. 10 שקלים פ"ג מ"ב רע"ב. 11 המנהיג והפילוסוף פילון

שלמי

פרק לה-לו [דף לא, ב - לב, א]

הגיבורים

קנג

גזברים ואמרכלים

עוד אמרו במשנה¹⁷ אין פוחתין משלושה גזברין, והם האנשים שהם ממונים על המקדש והמתעסקים בממון ההקדש וכל ההקדשות. אמרו בתוספתא דשקלים¹⁸ שלושה גזברים מה הם עושים? פודין את הערכים ואת החרמים ואת ההקדשות ומעשר שני, וכל מלאכת הקודש על ידם נעשית. והיו שלושה לתוספת שמירה האחד על חבירו¹⁹, שאין עושין שררה על הצבור בפחות משנים, דכתיב²⁰ והם יקחו את הזהב²¹, ומיעוט רבים שנים.

והאמרכלין, שהם מדרגה עליונה מהגזברים, היו שבעה. ונשיא נשיאי הלוי²² מתרגמינן ואמרכלא דממנא. ואמרכלין רוצה לומר אימר, היינו גדול על כל הגזברים²³. ואמרו רבותינו ז"ל²⁴ שבעה אמרכלין מה הם עושים? שבעה מפתחות העזרה בידם, רצה אחד מהם לפתוח אינו יכול, עד שיכנסו כל האמרכלין ופותחים, והגזברים נכנסים.

פרק שלושים ושישה

קיבל מיוחנן ומקבל מאחיה או מבאי כוחו שלושה עשרונים סולת כלול בחצי ההין שמן ויין לנסך חצי ההין. וכן אם ירצה הדברים הצריכים לאיל, אחרי נתנת המעות ליוחנן היה מקבל ממנו חותם שכתוב עליו זכר, ומביאו לאחיה ומקבל שני עשרונים סולת כלול בשלישית ההין שמן ויין לנסך שלישית ההין. וכן על הדרך הזה כל החותמות.

לערב אחרי הקרבת תמיד של בין הערביים, שלא היה שם עוד בו ביום קרבנות, באין זה אצל זה, אחיה מוציא את החותמות ומקבל מיוחנן כנגדן מעות הדברים אשר נתן לבעלי הקרבנות. ואם הותירו ביד יוחנן מעות הותירו להקדש, ולא אמרינן שמא מעותיו של יוחנן הם שנתערבו במעות הסולת השמן והיין. ואם פחתו משלם יוחנן מביתו, שיד הקדש על העליונה. אמנם מי שאבד ממנו חותמו ממתינים לו עד הערב, ואם ימצאו ביד יוחנן אחרי פרעון שאר החותמות לאחיה מעות אצלו כמו דמי החותם אשר אומר זה שאבד ממנו או לעגל או לזכר או לגדי או לחוטא, אז נותנין לו הסולת והיין

עולות ומחצה חטאות, וכל הנמצא ברביעית הכל עולות, ואין הפרש ביניהם בין תורים או בני יונה. והלכה כחכמים. ^{אוצר החכמה} **התיבה** החמישית כתוב עליה עצים, וכל מי שיתנדב דבר לקנות בו עצים למערכה יטיל אותו שם.

השישית כתוב עליה לבונה, וכל המתנדב לבונה מטיל מעותיה שם.

השביעית כתוב עליה זהב לכפורת, וכל מי שמתנדב זהב נותנו שם או דמי שוויו, והוא לקנות כלי שרת במקדש. והמזרקות נקראו גם כן כפורי זהב¹⁵. ^{אח"כ 1234567} **והשש** תיבות הנותרות הן לנדבה.

אחת מהן כתוב עליה מותר חטאת, וכל מי שהפריש מעות לחטאתו ונשארו מהם מותר יטיל אותו שם. בשנית מטילין מותר אשם. בשלישית מותר קיני זבים זבות ויולדות. ברביעית מותר קרבנות נזיר. בחמישית מותר אשם מצורע. ומכל המותרות שבחמש תיבות האלה יקנו עולות להקריב אותן נדבה. השישית כתוב עליה נדבה סתם, וכל מי שמתנדב דבר למזבח יטיל אותו שם¹⁶.

הממונים שהיו במקדש היו חמישה עשר. והמשנה ראשונה של פרק חמישי דשקלים מתחילה מיוחנן בן פנחס שהיה על החותמות. נקראו הממונים על החותמות בשם יוחנן, שהיה בדורו כשר, או מפני שיוחנן היה ראשון להתמנות. וכן שאר הממונים הנזכרים במשנה היו הראשונים¹, ולכל אחד מהממונים האלה היה תחת ידו אנשים הרבה כדי להכין בנקלה ובתמימות המלאכה שהוא ממונה עליה².

הממונה הראשון היה יוחנן הממונה על החותמות. והממונה השני היה אחיה על הנסכים. הרמב"ם ז"ל והרב מביטראנורה ז"ל שוים הם בדעת זה, וכן כל שאר החכמים, שהחותמות יעלו בשווה לסולת למנחות ושמנן כמו שיעלו לנסכי היין, ושמי שהוא ממונה על החותמות היה מקבל מעות השמן היין והסולת ממי שמבקש אותם וצריך להם, ונותן לו חותם שבעבורו יקבל מאחיה כל מבוקשו. דרך משל, יוחנן אחרי שקיבל המעות מזה המבקש צורך קרבן בקר נותן לו חותם הכתוב עליו עגל, בא לו זה אצל אחיה עם החותם אשר

רמז שפט. 22 במדבר ג, לב. 23 ע"פ רע"ב לשקלים פ"ה מ"ב. 24 תוספתא שקלים פ"ב הט"ו.

1 רע"ב לשקלים פ"ה מ"א. 2 רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ז ה"ב.

15 למשל עזרא א, י. 16 שקלים פ"ו מ"ה ורע"ב. 17 שם פ"ה מ"ב. 18 פ"ב הט"ו. 19 לא מצאנו במפרשים, כנראה סברת רבנו המחבר היא. 20 שמות כח. ה. 21 ילק"ש תצוה

נדיבי לב להדלקת המנורה, ולשמחת בית השואבה, ולחביתי כהן גדול בכל יום, ולחביתי שאר הכהנים כאשר יתחילו לשרת במקדש, ויקבל מהכהן גדול ומההדיוט דמי שוויו של שמן שלקחו לצורך חביתיהן. ועל סך השמנים האלה כשירצו היה עושה חשבון עם הגזברין. לכן לפי דעתי לשכתו היתה נקראת לשכת השמנים בלבד, ולא לשכת הסולת והנסכים, להיות כי לא היו שם תמיד אלא השמנים האמורים.⁶

הממונה השלישי (בסדר המשנה⁷) הוא מתתיה בן שמואל על הפייסות. והוא מפיס בין הכהנים בכל יום, עד שיהיה כל כהן וכהן עושה מלאכתו ועבודתו שזכה בה בפיס, כמבואר ביומא פרק שני משנה שנית שלישית ורביעית.

הממונה הרביעי היה פתחיה, שאמרו במשנה שהוא מרדכי, היינו מרדכי בלשן [בן]⁸ דוד אסתר המלכה, שהיה פותח בדברים ודורשן ויודע שבעים לשון. והוא היה ממונה על הקנין, היינו תורים ובני יונה, לקנות אותן כדי שיהיו מן המוכן, או שיהיה ממונה לפסוק עם מי שיהיה מישראל שימכרם לקרבנות בכך וכך בסלע. והוא מקבל המעות, או נותן למי שפסק עמו להכנס לבעלי הקרבנות האלה, ועושה מהדמים הללו, אם קבלן ומכר הוא התורים ובני יונה, חשבון עם הגזברים. וכן משלושים יום לשלושים יום פוסקים עמו השער, או עם מי שקיבל לספק אותן למי שצריך להם. ואם הוזלו הקנין מספיק כשער הוזל, ואם הוקרו מספיק כשער אשר פסקו קודם שהוקרו, שיד הקדש על העליונה. וגם אם נמצא פסול בקן, או שנפסל קודם שנקרב, נותן קן אחר כשר תחתיו.⁹

הממונה החמישי היה בן אחיה, הממונה על חוליי הכהנים. כי מפני שהיו הולכים יחפים על הריצפה כל היום, ובעבור רוב הטבילות וקידושי ידים ורגלים בצונן, ועל כי בשעת עבודה לא היה עליהם אלא הכתונת בלבד בלי חלוק ובגדים אחרים, ואוכלים בשר במהות גסות וכבשים ואלים, וברוב הפעמים במקום לחם חמץ היו משתמשים ברקיקין ובחלות מצות, היה מתרפה טבעם, והיו כוחות האברים הפנימיים והחום הטבעי

והשמן כפי חותמו אשר אבד, ואם לאו לא היו נותנים לו דבר. וגם יוחנן לא יחזיר לו מעות, כי אם יאמר זה ליוחנן החזר לי מעותי שנתתי לך בעבור החותם, יוחנן ישיב לו לא היו דברים מעולם, והמוציא מחברו עליו הראיה. ועל כן בגלל הרמאין היו כותבין על החותם היום מימי השבוע והחודש ומספר ימי החודש והשנה, שמא זה הרמאי מצא חותם שנפל מחברו או מאחיה או מיוחנן ובא עכשיו ליקח, כי הנה ביום שמצאו אינו רשאי לתבוע דברי הקורבן, שכבר האובד הוא מחזר אחריו. ועוד כותבין עליו כאמור, מפני שיש לחוש שמא לקח חותם בשעת הוזל והצניעו עד שנתייקר השער.³ ומשלושים יום לשלושים יום פוסקים השער עם אחיה או עם מי שקיבל לספק הסולת היין והשמן למי שצריך להם עבור קורבן. ואם הדברים האלה הוזלו מספיק אחיה או הקבלן כשער הוזל, ואם הוקרו יספיקו כשער אשר פסקו קודם שיוקרו, שיד הקדש על העליונה.⁴

^{אוצר החכמה}

והנה, אם אחיה היה לו בלשכתו ממעות ההקדש הסולת היין והשמן לתת אותם ולמוכרם למקריבי הקרבן אם לאו, הרמב"ם ז"ל בהלכות כלי המקדש פרק שביעי פסקא עשירית ביאר, שהממונה על הנסכים, שהוא לדברי הכל ממונה גם כן על הסולת והשמן, היה מוכר אותם, ולכן ישיב הרמב"ם ז"ל שהיו בלשכתו כל הדברים האלה. והראב"ד ז"ל השיג עליו כנראה שם⁵. אמנם הרב מבירטאנורה כתב, בא לו אצל אחיה שהיה ממונה לקנות נסכים יינות שמנים וסלתות, כדי שלא יהיה צריך כל מביא קורבן לחזר אחר נסכים העשויים על טהרת הקודש. וסתם דבריו, באופן שלא נשמע ממנו בבירור אם לדעתו היו לאחיה אלה הדברים בלשכתו אם לאו. והנה, כמו שהמשנה הרביעית מהפרק החמישי דשקלים היא לסיוע כוונת הרמב"ם ז"ל, כך המשנה התשיעית מהפרק הרביעי דשקלים נראית לכאורה נגד כוונתו. ואני לא באתי להכריע ולפסוק הלכה, כי דעתי סכלה מאוד ולא ידעתי ספר. יודיע אם כן אמיתת הדבר לנו מי שיש סיפק בידו לומר הין או לאו, דלא רפיא בידיה.

ויש להאמין כי בלשכתו של אחיה אם לא היו הסלתות והנסכים, היו לפחות השמנים אשר מתנדבים תמיד

המקריבים היה מספק אחיה את התומרים האלו לשירותם; ולדעת הראב"ד היה קשר ללשכה, בכספה קנה אחיה את התומרים, והכסף שהביאו המקריבים הוחזר ללשכה. ועיין גם בערוה"ש סי' כז סעיף ה על מה בדיוק היה ממונה אחיה. ⁷ הרמב"ם (שם ה"א) הביא רשימת התפקידים ללא שמות הממונים ובסדר אחר. לא ראינו מי שהעיר על הבדל זה. ⁸ כצ"ל ע"פ אסתר ב, טו. [הערת רא"ג] ⁹ במשנה שקלים פ"ז מ"ז (דעת ר' יוסי) ופ"ד מ"ט, ברמב"ם שם פ"ז ה"ט.

³ שקלים פ"ה משניות ג-ה ורע"ב. ⁴ שם פ"ד מ"ט. ⁵ הל' כלי המקדש פ"ז ה"ט. ⁶ רבנו המחבר מעמיד את מחלוקתם של רמב"ם וראב"ד בשאלה האם בלשכת הממונה (אחיה) היו סולת שמן ויין לשירות המקריבים או לא, ומסכם ששמן היה תמיד, סולת ויין רק לעיתים. אך הרדב"ז שם וכן התו"ט (שקלים פ"ה מ"ד) מכוונים את מחלוקתם של הרמב"ם והראב"ד לשאלה אחרת, האם הכספים היו קשורים ללשכה: לרמב"ם — לא היה קשר לכסף הלשכה, בכסף של